

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VIII. Qua ratione diuinæ voluntatis efficacia, eiusq[ue] præsiniones, cum libertate arbitrij co[n]cilientur: & an absoluta, ac plane antecede[n]s præsinio actus humani pugnet cum libertate actus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

aliter fieri potest, quam altero ex duobus modis supradictis. Vtrum autem, quod iam dicendum restabat, supposita scientia conditionata, possit opus aliquod liberum prædefiniri etiã in seipso, ante nostram determinationem absolutè futurã, quia longiorem tractationem postulat, dicitur dubio sequenti.

29 Ex his verò sequitur, tametsi quidem res omnes à DEO præfinitur, non tamen eodem modo prædefiniri omnes; ac in specie quidem differre præfinitionem actuum bonorum & malorum; quod hi nullo modo præfinitur (prioritate naturæ seu causalitatis) ante determinationem nostram; illi verò etiam ante hanc præfinitur saltem in sua causa; & fortè etiam in seipsis, vt dicitur dub. sequenti, & infra disp. 3. quæst. 5. Dub. 6.

DVBIVM VIII.

Qua ratione diuina voluntatis efficaciac, ac præfinitiones, cū libertate arbitrii conciliantur; & an sola præfinitio Dei interna est immanens, quantumuis antecedens est absoluta, pugnet cum libertate actus prædefiniti.

Ad S. Thom. I. p. q. 19. a. 8. & q. 22. a. 4. & q. 23. a. 1. ad 1. & art. 6. & 7.

1 **C**onstat quidem ex dubio quinto generatim, voluntatem Dei non omnibus rebus volitis necessitatem adferre; adeoque non obstante diuina voluntate, stare & in hominibus, & in Angelis, libertatem arbitrii; sed & diuinarum præfinitionum rationem dubio præced. magna ex parte iam explicauimus. Verum qua ratione particulatim libertas arbitrii creati cum diuinæ voluntatis efficaciac, ac præfinitionibus concilietur; & quousque demum eiusmodi præfinitiones absque præiudicio libertatis extendi possint, id nunc explicandum restat. Neque hic est sermo de diuina cooperatione, seu concursu externo, ex diuinæ voluntatis decreto consequente, de hoc enim quæst. seq. dub. 1. agendum; sed solum de internis ac immanentibus actibus diuinæ voluntatis secundum se; non quidem inefficacibus, ac per modum simplicis complacentiæ se habentibus; hi enim hoc ipso, quod inefficaces sunt, non infallibiliter secum trahunt, ac proinde nec impediunt liberam determinationem, seu cooperationem arbitrii nostri; sed solum de efficacibus, præsertim illis, quas præfinitiones diximus.

2 Quo in genere præ oculis habendi tres præfinitionum diuinarum modi, respectu actuum liberorum, qui in nostra potestate sunt constituti; quos præcedenti dubio attigimus. Primus est per modum decreti quasi conditionati, concurrendi nimirum cum arbitrio, si id seipsum libere ad hanc

vel illam actionem determinet; seu quod idem est, præstandi vniuersim cum concursu arbitrio creato, quem id sibi iuxta conditionem suæ liberæ determinationis depoposcerit; quam præfinitionem dub. præced. assert. 4. & 5. diximus, neque antecedere, neque subsequi liberam nostræ voluntatis determinationem, sed comitari; vt proinde præfinitio concomitans dici possit. Secundus modus est, præfinitionis actus virtutis in vocatione congrua, vel in sua causa; ante determinationem nostram absolutè futuram; de qua diximus dub. præced. assert. 6. Tertius præfinitionis modus est, per modum absoluti & simpliciter antecedentis decreti, quo nimirum Deus absolutè, & ante liberam determinationem nostram absolutè futuram, aliquid non tantum in sua causa, sed etiam in se præfinit, adeoque esse aut fieri velit ac decernat; qualem præfinitionis modum in rebus quidem merè naturalibus, & ab humanâ libertate minimè pendentibus, locum habere diximus dub. præced. assert. 6. sed an possit etiam locum habere in operationibus liberis, nondum exposuimus, sed ad hunc locum explicandum distulimus.

Præter hos tres præfinitionis modos, etiam addi potest quartum quasi genus efficacis volitionis diuinæ, quæ Deus non solum post determinationem nostram liberam absolutè futuram, sed etiam post præuisionem eiusdem ac ipsius operis iam ante prius ratione præfiniti, vult ipsum præfinitionis decretum exequi; quod propriè non esse præfinitionem, licet tempore præcedat actum seu opus decretum, dub. præced. notat. 2. ex Suarez diximus: licet quidam vniuersim actus liberis non aliter præfinitur velint, nisi post determinationem nostram liberam absolutè futuram: quos refutauimus dub. præced. assert. 5.

His ita constitutis, certum est primò, voluntatem efficacem, seu præfinitionem, per modum quasi conditionati, aut generalis decreti, nihil impedire libertatem, omnium consensu. Ratio est. Quia istud decretum, eo ipso, quod solum conditionatum, aut generale est, modo explicato, per se, & seclusâ scientiâ conditionatâ non necessariò infert determinationem suæ consensum nostrum; conditionata enim absolutè nihil ponunt in Esse: sed solum ratione præficientiæ conditionatæ; per quam nullam voluntati inferri necessitatè, ex dictis de diuinâ scientiâ constat. q. 8. dub. 1. & mox rursus inferius dicitur.

Secundo certum est, neque voluntatem illam quasi executiuam, quæ ex suppositione futuræ determinationis nostræ, ac suppositâ eius præuisione absolutâ, absolutè etiam per modum executionis vult Deus cum arbitrio creato ad hanc vel illâ actionem in particulari concurrere; (quam rectè etiam Suarez opusc. de concur. Dei lib. 1. capit. 16. numero 2. Deo tribuit) obstare libertati. Ratio est. Quia licet suppositâ hac absolutâ voluntate, necessariò, necessitate consequentiæ & infallibilitatis, sequatur hæc vel illa actio nostra; non tamen hæc necessitas est absoluta, & antecedens, sed solum hypothetica, & consequens; quia supponit absolutam præficientiam, ac fu-

turatio-

turitionem actionis nostrae, ut superius cit. quest. 8. dub. 11. fusius explicauimus.

4 Tercio non minus certum est, & indubitatum, apud omnes, neque praefinitionem illam antecedentem boni operis in vocatione congrua seu efficaci; neque adeo etiam (quod re ipsa idem est) decretum, seu voluntatem diuinam conferendi, aut denegandi, his vel illis, ad hanc vel illam actionem, auxilium efficacis gratiae praeueniens, per se ac in genere, tollere vel impedire libertatem, aut facultatem etiam, ad easdem illas actiones exercendas, vel non exercendas, ad quas dandum & denegandum decernitur; quod cum alij aliter explicant, nos tamen ex materia de gratia, id quod verius est, quasi praesupponendo, ita breuiter declaramus. Quia auxilium illud gratiae efficacis neque est necessarium, ut homo hanc vel illam bonam actionem possit exercere; etsi necessarium sit ad hoc, ut homo re ipsa eiusmodi actionem exerceat; quo fit, ut etiam si alicui denegetur, aut denegandum decernatur, adhuc tamen stet facultas, adeoque etiam libertas bene operandi; neque est aliqua eiusmodi vis aut motio, qua voluntas nostra physice ad operandum praedeterminetur, quicquid Thomista quidam recentiores in contrarium dixerint: sed est solum ipsa gratia praeueniens, quatenus ut subest scientiae Dei media, infallibili conuenientia, abique vili tamen necessitate physica, secum trahit consensum seu cooperationem nostram; cum interim voluntas possit eiusmodi vocationi absolute resistere. Quae proinde necessitas consensum & cooperationis futura, cum solum oriatur ex ipsa praefinitione, seu futuratione conditionata nostri consensum, non est necessitas absoluta vel antecedens, sed solum hypothetica & consequens, ut suo loco fusius declarabitur; & ex sequentibus etiam a fortiori patebit, & recte etiam declarauit Vasquez disp. nonagesima nona, capite septimo, numero quadragesimo secundo, & quadragesimo tertio, & capite octauo, numero quadragesimo octauo.

5 Haec igitur cum certa sint, & extra controversiam posita, illud modo inter Doctores controuersum est, an stare etiam libertas creati arbitrij possit, cum absoluto & antecedente decreto, & praefinitione Dei interna ac immanente, qua Deus absolute, atque ante omnem liberam determinationem nostram absolute futuram, voluerit ac decreuerit aliquid in particulari a nobis fieri; seu quod idem est, an praefinitio illa Dei antecedens & absoluta stare possit cum libertate nostrae actionis in particulari, etiam in se, non solum in sua causa praefinitae. Voco autem eam praefinitionem immanentem & intrinsecam Deo, ac extrinsecam arbitrio creato; ut distinguatur a praedeterminatione DEI transeunte, ac in ipso arbitrio creato recepta; qua proinde extrinseca est Deo, & intrinseca arbitrio creato, seu causae secundae agentis, de qua non hoc loco, sed quaestione sequenti dub. 1. disputandum est, ut antea monuimus.

6 Sunt autem de proposita quaestione duae Doctorum sententiae. Prima absolute docet, eam praefinitionem impedire libertatem, respectu earum actionum, quae ita Deo in seipsis, sunt praefinitae: qui proinde negant, vllas actiones liberas cre-

atas ita a Deo praefinitas fuisse, aut praefinitari potuisse: etsi farentur, actiones bonas & salutaris, ante praefinitionem & futurationem absolutam determinationis nostrae, fuisse a Deo praefinitas in sua causa vocationis congruae; quae tamen ex se nullam necessitatem consentiendi adferret; cum ei voluntas nostra absolute posset resistere, ut dictum. Ita docent Gregorius de Valentia hic quaestio. 22. punct. 3. & quaest. 23. punct. 4. Molina quaest. 14. art. 13. d. 18. Vasquez hic disput. 89. cap. 10. & disputatione 99. cap. 3. & 7. & in 3. part. rom. primo, disputatione 74. capite 7. & alij nonnulli recentiores: ex antiquioribus vero Scholasticis, qui hanc sententiam aperte tradiderit, neque citant ipsi, neque ego inuenio.

7 Solum adducunt Anselmum, & Waldensem, mox inferius citandos; qui negant, libertatem stare posse cum necessitate antecedente, ut iam dicemus. Quibus adijcit Vasquez hic citat disput. 99. cap. 6. num. 56. Damascenum lib. 2. de fid. cap. vlt. vbi sic ait: *Illud scire interest, Deum omnia quidem praesire, sed non omnia praesire. Praesire enim ea etiam, quae in nostra potestate, atque arbitrio sita sunt; ac non ita ea praesire: neque enim vitium admitti vult; nec rursus virtuti vim affert.* Et addit iuxta Graecum textum, (interpretatio enim Latina corrupta est;) *Quoniam diuina praescientia uisionis operis est praefinitio. Praesire autem ea, quae non in nostra potestate sunt, secundum praescientiam suam.* Idem habet Damascenus libro contra Manichaeos, non longe a fine, vbi ait: *Quae cum ita sint, Deus ea, quae uoluntarie a nobis futura sunt, hoc est, ea, quae in nostra potestate sita sunt, nimirum uirtutem ac vitium, praesiciens, ea demum praesire, quae in arbitrio nostro minime consistunt.*

8 Quanquam idem Vasquez ibidem, numero trigesimo octauo non dissimulat S. Thomam hic quaestio. 23. artic. 1. ad 1. hoc ipsum sibi testimonium obiecit, atque ita dissoluisset, ut diceret, Damascenum praedeterminationem seu praefinitionem nominasse, *impositionem necessitatis, quae est, inquit, in rebus naturalibus, quae sunt praedeterminatae ad unum; quod patet, inquit S. Thomas, ex eo, quod subdit: non enim uult malitiam, neque compellit uirtutem.* Sed eam interpretationem S. Thomae, rejicit Vasquez; nec tamen diffidet interim eadem disputatione 99. cap. 3. S. Thomam, aliosque Scholasticos veteres complures, ei sententiae, quae negat, absolutam illam praefinitionem stare posse cum libertate, etiam ex alio capite parum fauere; dum nimirum in conciliatione voluntatis diuinae cum libertate nostra, eius sententiae nusquam meminerunt: sed longe aliam, ac diuersam ab ea sententia, conciliationis rationem tradiderunt: utcumque demum ipse eadem disputatione, capite septimo numer. 47. quasi dicis causa, asserat, putare se suam sententiam S. Thomae, & alijs Scholasticis ab eo cap. 3. relatis non aduersari.

9 Fundamentum autem potissimum huius sententiae est. Quia quod fit necessario, necessitate antecedente, non fit libere: atqui a Deo hoc modo praefinitum ante nostram determinationem, necessario fit necessitate antecedente: Ergo non fit libere: ac proinde impossibile est, liberas

actiones

actiones nostras ita à Deo præfiniri. Maior sumitur ex S. Anselmo opusc. de con. lib. arbit. & prædestinat. cap. seu tit. 1. & communiter admittitur ab omnibus, adeo ut Waldensis tomo 1. doct. art. 1. c. 25. contra quosdam Theologos sui temporis periculosa vocet eam doctrinam, qua illi dicebant, nostra opera fieri necessario necessitate antecedente; non enim cum tali necessitate consistere libertatem arbitrij: *Necessitas ero præcedens*, inquit, *non compatitur arbitrij libertatem; & ideo ipsa non convenit humanis affectibus. Periculose ergo, ut mihi videtur, quidam magis viri necessitatem istam præcedentem ponunt in humanis operibus; etiam & quod suat voluntate Dei: maxime cum antiquis Ecclesie Patribus nihil consonans reperire possunt, cum conantur; & illud quod adducunt, cor Regis in manu Domini. & quocumque voluerit, inclinabit illud, ipse textus exponit se, intelligi de necessitate tractionis vel inclinationis; non autem de necessitate illa, quæ præcedit, secundum Anselmum.*

10 Minor eiusdem argumenti probatur. Quia iuxta eundem Anselmum ibidem, & communem, ut aiunt, explicationem, necessitas antecedens vocatur, quæ provenit ex causa, seu ex aliquo, quod antecedit effectum; quoposito, non potest effectus non sequi: ac proinde, id necessariò fit necessitate antecedente, quod fit necessariò ex hypothese antecedente, non solum re & tempore, hoc enim per se impertinens est; sed etiam natura & ratione, liberam determinationem arbitrij, & ab ea independentem; atqui omne prædefinitum à Deo ante determinationem nostram, necessariò fit, ex tali hypothese, ipsius scilicet prædestinationis, quæ cum, ut supponitur, sit causa actus humani, nostræque determinationis ad eundem, simpliciter & absolute, non solum re & tempore, sed etiam natura ac ratione prior ac independens est ab usu liberi arbitrij.

11 Secunda, & quidem eomunior sententia Theologorum, tam veterum, quam recentiorum est, præfinitionem illam Dei internam, qua ante prævisionem absolutam nostræ determinationis, absolute & efficaciter prædefinit, etiam in se, ac in particulari, aliquam actionem nostram, per se non pugnare cum libertate actionis prædefinitæ; adeoque fieri posse, ut Deus ita absolute prædefiniat aliquas actiones liberas, seu aliud quippiam, quod est in potestate nostra situm. Hæc est sententia S. Thomæ quæst. 23. a. 8. ubi docet, numerum prædestinatorum, etiam in individuò, certum esse Deo, non solum per modum cognitionis, sed etiam per modum principis cuiusdam præfinitionis. Quo nomine planè absolutam & antecedentem præfinitionem saluandorum significat; eum tamen interim adulti omnes liberè saluentur. Plura in eundem sensum referuntur inferius disp. seq. q. 5. dub. 3. & 6. Idem indicat 1. p. q. 23. art. 1. ad 1. & q. 5. de verit. art. 5. ad 1. & 3. cont. gent. cap. 90. Vbi superius allatum dictum S. Damasceni exponens, ait; eum non quæcumque nostrorum actuum prædeterminationem negare voluisse, sed eam duntaxat, quæ est cum impositione necessitatis. Idem sentiunt S. Thomas hic q. 19. a. 8. & q. 22. art. 4. Durandus in 1. d. 46. q. 1. n. 7. Dionysius Carthusianus d. 39. q. 2. & d. 42. q. 1. Capreolus d. 45. q. 1. conclus. 1. Ferrariensis 1. cont. gent. cap. 85. Driedo opusc. de concord. lib. arbit. & prædest. part. 2. cap. 3. ad 1.

qui cum diuinæ voluntatis & providentiæ efficaciam cum libertate nostri arbitrij conciliant, nullam prorsus, ut res alioqui exigebat, mentionem faciunt, præviæ aut concomitantis liberæ determinationis nostræ; sed ea solum ratione concordiam hanc & conciliationem explicant; quia non solum ipsæ res secundum se, sed etiam cum suis illis modis contingentia vel necessitatis, cadunt sub efficaciam diuinæ voluntatis ac providentiæ; quæ proinde rebus contingentibus, causas contingentes; alijs vero necessarias præparaverit, id quod fatetur etiam Vasquez disp. 99. cap. 3. num. 7. ubi idcirco vocat hanc sententiam antiquorum Scholasticorum. In eundem sensum loquitur Anselmus cit. opusc. de concord. lib. arb. & prædest. ut inferius dicemus. Eandem sententiam consequenter ac necessariò sequuntur omnes Scholastici, quotquot tuerentur prædestinationem adultorum, ante absolutam futuritionem, & prævisionem cooperationis, & meritum, quos disput. seq. dub. 3. referemus. Cum enim homo adultus liberè saluetur, ut pluribus probat Vasquez disput. 89. cap. 10. certè ij, qui talem prædestinationem statuerunt, non existimantur, ab illa, quantumvis re & ratione antecedit nostram determinationem, impediri libertatem. Eandem sententiam speciatim etiam indicant Scotus in 1. dist. 39. quæst. vn. & quodlib. 9. art. 14. & cæteri eius discipuli ibidem.

Denique eandem sententiam apertè ac in proprijs terminis ex instruto docent, & fusè tuerentur Suarez hic libro primo de prædest. cap. 8. num. 18. & opusc. 1. de auxili. grat. lib. 1. cap. 16. num. 4. & in 3. p. tom. 1. dist. 37. sec. 3. Mascarenas de grat. disput. 2. part. 4. num. 29. Item Bannes quæst. 23. art. 5. Zumel art. 4. disput. 3. ac Thomistæ recentiores omnes. Et addit Suarez, oppositam sententiam sibi nunquam nec probabilem quidem visam esse. Ita enim loquitur l. 3. de auxili. num. 9. *Quod huiusmodi præelectio, inquit, non sit impossibilis Deo, salva libertate arbitrij hominis, mihi certissimum est; ita ut licet superiorem sententiam non censeam improbabilem, quatenus declarat modum providentiæ, vel prædestinationis, quem de facto Deus habuit, tamen quatenus in eo fundatur, quod alius modus erat impossibilis, & repugnans libertati, nunquam mihi probari potuit, nec verisimilis videri. Et inferius cap. 29. num. 17. docet, fuisse incognitam antiquis Theologis; Contraria ratio; inquit, apud me est omnino inefficax; & in hoc etiam omnino improbabili; quod probare conatur, esse impossibile Deo, efficaciter eligere aliquem (ante præviæ merita) ad gloriam liberè consequendam: quod nullus antiquorum Theologorum dixit, illorum etiam, qui putant, de facto talem electionem in omnibus saluandis non præcessisse. Ita Suarez; ex quibus facile patet, quam sit hæc communis & recepta, ac verè classica Doctorum sententia.*

Cum autem in hoc omnes auctores consentiant, posse, atque etiam solere nonnunquam Deum quasdam actiones nostras liberas, seu alia, quæ in potestate nostra libera constituta sunt, salva libertate, modo explicato prædefinire; in tribus tamen alijs eandem re concernentibus discrepant. Primò quidè, quia Bannes, Zumel, & alij recentiores Thomistæ existimant, etià absq; scientia media, seu conditionata futurorū contingentium posse stare & conciliari libertatem

arbitrij nostri, cum infallibilitate & efficacia prædestinationis illius, respectu actuum prædefinitorum; at verò Suarez, Mascarenas, & alij dicunt, per scientiam quidem illam medium posse, at sine illa non posse consistere libertatem nostram, quoad actus ita prædefinitos, cum tali præfinitione. Nos ex præced. dub. assert. 8. supponimus, nullam præfinitionem operis liberi esse posse, absque præuia Dei scientia media, siue conditionata.

14 Secundo iidem Thomistæ recentiores docent, eiusmodi præfinitionem absolutam & efficacem, re ipsa interuenire, imò ratione dependentiæ cuiusque effectus à prima causa vniuersalissima prorsus necessariam esse, in omnibus omnino actibus & effectibus causarum secundarum, adeoque in omnibus actionibus humanis, non solum bonis, sed etiam malis, in quibus actus & entia sunt; vt post Bannè fuisse prosequitur Didac⁹ Aluarez l. 3. de auxil. grat. d. 2. n. 9. & d. 24. n. 15. Suarez autè, & alij negat, actus moraliter malos villo modo ita à Deo, aut re ipsa prædefiniti, aut prædefini posse, qui proinde addit, eiusmodi præfinitionem non tam esse necessariam ex parte ipsius effectus causæ secundæ, quasi alioquin ille esse non possit sine tali præfinitione; quæ ex parte ipsius Dei, ob maiorem diuinæ prouidentiae perfectionem. Nos itidem hic supponimus, ex eodè dubio præcedenti assert. 4. actus malos à Deo ita præfiniti non posse: de bonis solum disputamus: non quidem an absolute omnes ita prædefiniantur, de hoc enim agendum disp. sequent. q. 5. dub. 6. sed solum an saluam libertate ita prædefini possint.

15 Tertio, Thomistæ recentiores, in actibus humanis, præter præfinitionem Dei internam, admittunt etiam & requirunt prædeterminationem externam physicam, quæ ita efficaciter à Deo præmoueat voluntas, siue potentia operatiua, vt supposita eiusmodi motione, non possit non operari, aut consentire. Suarez autem, & Mascarenas, non minus quam Molina, Vasquez, alijque recentiores, pro priori sententia citati, eiusmodi prædeterminationem physicam in actibus liberis, vt potè cum libertate pugnantem, penitus rejiciunt: quod nos etiam hoc loco ex questione sequenti dub. 11. supponimus. Quibus positus, ad præsentem dubitationem hac vnica assertione respondemus.

Assertio vnica. Supposita in Deo scientia mediâ, rectè consistere potest libertas operis, à Deo etiam ante liberam determinationem nostram absolute futuram, prædefiniti; adeoque potest Deus opus aliquod nostrum bonum, ac liberum, ante liberam determinationem nostram, eiusiue præscientiam prædefinire ac prædeterminare; ita vt talis præfinitio, non solum tempore, sed etiam naturâ & ratione præcedat, tam ipsum opus liberum, quam determinationem nostram liberam, ad idem opus. Ita sentiunt omnes auctores pro secunda sententia superius relati: adeo vt hæc sit explorata sententia veterum Scholasticorum, & communis plurimorum recentiorum, quos disp. seq. q. 5. dub. 3. & 6. de prædest. fusius referemus; cum è contrario ex veteribus Scholasticis, qui contrarium aperte docuerit, quod mihi quidem hæc constat, & notauit etiam Suarez antea citatus, ne

vnus quidem referri possit: sicut nec Damascenū, nec Anselmum, nec Waldensem in opposita fuisse sententia, inferius ostendemus.

Et omissis hoc loco testimonijs sacrae Scripturae & SS. Patrum, quibus significatur, re ipsa ac de facto quædam opera nostra, sic à Deo fuisse prædefinita, quæ d. seq. q. 5. dub. 6. adferentur & expendantur; cum hoc loco non agam⁹ de eo, quod re ipsa faciat Deus, sed quid absolute possit, aut potuerit facere; probatur assertio primo directè hac ratione. Si præfinitio illa necessario impediret libertatem actus præfiniti, id faceret aut immediatè per se ipsam, aut per aliquem modum, seu medium executionis subsequens: non enim restat alius modus, quo necessitet voluntatem: sed nec per se ipsam id facit, nec per medium aliquod in executione subsequens: ergo non impedit necessario libertatem actus prædefiniti. Maior constat: quia quidquid præfinitione illâ in mente diuina antecedit, id omnium sententia rectè consistere potest cum libertate actus præfiniti; nec in ipsa mente diuina, ad eiusmodi præfinitionem aliud consequitur, quam & voluntas applicandi potentiam executiuam ad opus, & præscientia absoluta secuti effectus; quarum posteriorem nullo modo obstat libertati actus prædefiniti aut prædefiniti, omnes consentiunt; voluntas autem executiua, cum supponat præfinitionem ac futuritionem ipsius operis præfiniti, non potest etiâ per se impedire libertatem; sed si impediatur, necesse est impedire ratione modi, seu medijs ipsius executionis, quæ ex illa consequitur, quem modum seu medium, sub altero membro illius propositionis maioris comprehendimus.

17 Minor probatur. Quia impediri nostræ voluntatis in agendo libertas non potest, nisi vel actio eius penitus impediatur, vel in se ipsa realiter, siue intrinsece atque antecedenter aliunde, quam à se ipsa ad vnâ partem determinetur; quamdiu enim ita intrinsece & antecedenter aliunde determinata non est, vis & modus eius connaturalis agendi in se nulla ratione mutatur vel impeditur: ac proinde manet ei facultas, qua se ipsam possit determinare, etiam liberè: at vero præfinitio illa diuina, nec per se, nec ratione executionis subsequentis, aut voluntati omnem operandi potestatem adimit, vt per se patet, nec eam realiter ac intrinsece ad vnâ partem determinat: Non per se immediatè ac formaliter, quia est aliquid voluntati merè extrinsecum, quod eam realiter nullo modo afficit; nec adeo etiam realiter & intrinsece ipsam determinat: neque etiam mediatè, vel ex consequenti, ratione executionis, seu medijs ad executionem destinati. Quia executio huius præfinitionis, vt hic supponimus, non fit, per internam physicam aliquam prædeterminationem, quæ sua vi, antecedenter ad liberam determinationem voluntatis, intrinsece ad vnâ partem determinet voluntatem: sed solum fit imperitione gratiæ congruæ, quæ suam infallibilitatè causandi consensum, seu effectum præfinitum, solum habet ex scientia media, quæ cum posterior sit ipso futuro consensu, sub tali conditione fit, vt nec voluntatè physicè ad consensum determinet, nec vllâ voluntati absolutâ necessitatè adferat, vt superi⁹ dictum: partim

exhibitione actualis concursus diuini, quo itidem voluntatem antecedenter & intrinsecè non prædeterminari, quæst. seq. contra Thomistas recentiores dicitur: Ergo nulla penitus ratio est, quæ per præfinitionem illam extrinsecam, supposita scientiæ mediæ, quam iuxta nostram sententiam supponimus, dicatur impediri libertas actionis ita præfinitæ.

18 Secundo probatur assertio ad hominem, ex ijs, quæ ipsimet aduersæ sententiæ auctores admittunt. Nam vt dub. præced. diximus, Vasquez vana cum alijs, expressè docet disputat. 99. capit. 8. num. 48. 49. Deum præfinitæ opera nostra (bona) sine nobis, hoc est; ante nostram liberam determinationem, non quidem explicite, & singulativim in seipsis (vt ipse ait) sed *incongrua vocatione*, quam cum præscientiæ eius, quod esset factura nobis prædestinavit. Sicut enim congruam vocationem largitur nobis in tempore, ante nostram liberam determinationem, ita etiam eam præfinit. Quam doctrinam necesse est admittant omnes, quicumque scientiam mediæ admittunt, & simul gratuitam donationem gratiæ congruæ, contra Pelagianos fatentur.

Quo posito, sic argumentor. Si præfinitio illa absoluta & antecedens determinationem nostram, de qua disputamus, impediret libertatem, id fieret ideo, quia adfert voluntati necessitatem antecedentem ad opus præfinitum: necessitatem vero antecedentem ideo adferret, quia præfinitio, ex qua sequitur infallibiliter opus præfinitum, non solum re & tempore, sed etiam natura & ratione, antecedit liberam determinationem nostram, vt auctores oppositæ sententiæ vno ore dicunt: at vero supposita hac eorum doctrina, quam retulimus, dici minimè potest, omnem necessitatem, quæ oritur ex conditione re & natura antecedente liberam determinationem voluntatis nostræ, esse antecedentem, & impossibilem cum libertate: Ergo absque fundamento, & contra suammet doctrinam asserunt, necessitatem, quæ oritur ex illa præfinitione, ideo esse antecedentem, & impedire libertatem, quia præfinitio illa re & natura præcedit liberam determinationem nostram. Maior constat.

19 Minor probatur. Quia illa ipsa præfinitio nostræ cooperationis in gratia congrua, veluti causa, & præcedit liberam determinationem nostram, vt ex certâ & communi dictum, dub. præced. assert. 6. & simul hoc ipso, quod est præfinitio cooperationis seu determinationis nostræ in ipsa vocatione illa, velut in causa, infallibili sequela & nexu infert secum; trahit cooperationem, seu determinationem nostram ad opus præfinitum: & tamè ea ipsa præfinitio, iuxta eisdem, neque adfert necessitatem antecedentem, neque impedit libertatem actus præfiniti, cuius rei Vasquez cit. n. 49. non aliam rationem adfert, nisi quia, *cuius liberum est*, inquit, *vocationi congrua resistere, vel obtemperare*. Ergo etiam secundum istosmet auctores, verum non est, omnem necessitatem, quæ oritur ex conditione re & natura antecedente liberam determinationem nostram, esse antecedentem & libertati cõtrariam. Simile exemplum circa reprobatio-

nem adfero inferius disp. 3. q. 7. dub. 5. ex eodem Vasquio disp. 95. cap. 9.

20 Quocirca etiam, vt in disp. de prædest. thesi 55. monui, argumento illo, quod ex Anselmo obiiciunt, premuntur omnes illi, qui admittentes scientiam mediæ, rectè asserunt, Deum ante prævisionem cooperationis nostræ, prædestinatis gratis decreuisse eam gratiæ, qua cum antea per scientiam mediæ præviderat eos cooperaturos. Hoc enim posito necesse est, fateri, cooperationem prædestinati (vtique tantam, talem, & hanc numero: hæc enim omnia per scientiam cõditionatam præviderat Deus) necessario sequi ex hypothesi, re & ratione antecedente futurum liberum vsum arbitrij. Necesario enim sequitur ex illo ipso decreto talis gratiæ; supponente quidem scientiam mediæ, sed antecedente ipsam cooperationem, seu consensum, & determinationem futuram, velut effectum; adeoque etiam prævisionem absolutam talis cooperationis seu determinationis; quia quod Deus scientia mediæ prævidit infallibiliter futurum ex aliqua hypothesi, id impleta hac hypothesi, eo ipso necessario ac infallibiliter futurum est, ne alioquin scientia Dei reddatur fallibilis: sed iuxta hos auctores, Deus ante prævisionem absolutam liberæ cooperationis & determinationis nostræ, per scientiam mediæ prævidit, hominem infallibiliter cooperaturum, si decerneret illi talem gratiæ congruam, etiam seclusâ interim præscientiæ absoluta eiusdem cooperationis & determinationis; quæ iuxta eisdem indubitate posterior est hoc decreto: Ergo posito decreto gratiæ illi congruæ, quod, vt dictum, ratione antecedit præscientiæ absolutæ cooperationis, adeoque etiam ipsam cooperationem futuram, necessario sequitur cooperatio & determinatio, opusque à Deo præfinitum. Ex quibus plane conuincitur, oppositam nostram assertioni sententiæ sibi ipsi hac in re constare non posse, vt etiam notauit Disp. de Deo & Attrib. Diuin. The. si 13. & rursus inferius moneo Disput. sequent. q. 7. dub. 5. vbi explicio, qua ratione reprobatio cum libertate arbitrij consentiat.

21 Tertio deniq; probatur assertio, directa refutatione eius fundamenti, quod contra nostram sententiæ ex Anselmo obiiciunt. Aiunt enim, necessitatè antecedente, & quæ libertati repugnet, ab Anselmo vocari eam, quæ sequitur ex quauis hypothesi re & ratione ac natura antecedente liberam determinationem nostram: quod tamen in Anselmo nusquam legitur; nec ex verbis aut doctrina eius colligitur; Nec apud antiquos Scholasticos reperitur, vt in relatione secundæ sententiæ monui.

Etenim duob; in locis hac de re Anselmus agit, nimirum l. 2. *Cur Deus homo*. c. 18. & Optus. de Cõcord. præcient. & prædest. cap. seu tit. 1. & 2. Ex quibus ordine referemus ea numeris, seu capitib; aliquot distinctis, quæ ad præsens negotium faciunt.

I. Priori illo loco, nimirum lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. ita loquitur Anselmus: *Est namq; necessitas præcedens, qua causa est, vt sit res; & est necessitas sequens, quæ res facit: præcedens & efficiens necessitas est, cui dicitur cælum volui, quia necesse est, vt voluatur. Sequens verò, & qua nihil efficit, sed fit, est, cum dico, re ex necessitate loqui, quia loqueris: Cum enim hoc dico, sciensico*

nihil

nihil facere posse, ut dicitur loqueris non loquaris; non quod aliquid te cogat ad loquendum; nam violentia naturalis conditionis cogit calum volui: te vero nulla necessitas facit loqui.

II. In posteriori loco opusculi de Concord. præf. cap. I. siue tit. I. hæc ad rem pertinent: Tradens enim primum modum conciliandi libertatem cum diuina præscientia, ait: Non debes dicere; præscit me Deus peccaturum, vel non peccaturum; sed præscit me DEVS peccaturum sine necessitate, vel non peccaturum: & ita sequitur; quia siue peccaueris, siue non peccaueris, utrumque sine necessitate erit: quia præscit Deus futurum esse sine necessitate, hoc, quod erit. Et mox inferius ibidem, cum obiectum fuisset Anselmo: necessitas videtur sonare coactionem, vel probationem, lege Prohibitionem: Quare si necesse est (supposita nimirum præscientia Dei, ut dixerat Anselmus) me peccare ex voluntate, intelligo me cogi aliqua occultâ vi, ad voluntatem peccandi; & si non pecco, à peccandi voluntate prohiberi: quia propter necessitate videor inde peccare, si pecco, vel non peccare, si non pecco. Respondet Anselm: Et ergo sciendum est, quia saepe dicimur, necesse est, quod nulla vi esse cogitur, et necesse non esse, quod nulla prohibitionem remouetur. &c. Sic itaque si dico, necesse est, esse te peccaturum vel non peccaturum, sola voluntate, sicut Deus præscit; non est intelligendum, quod aliquid prohibeat voluntatem, quæ non erit, aut cogat illam esse, quæ erit; hoc ipsum namque, præscit Deus, qui præuidet aliquid futurum ex sola voluntate. Sed voluntas non cogitur, aut prohibetur vlla alia re; quia sic ex libertate fit, quod fit ex voluntate. Si igitur hæc diligenter intelliguntur, puto, quia & præscientiam Dei, & libertatem arbitrii simul esse, nulla prohibet inconuenientia. Atque hæc pertinent ad priorem modum conciliandi libertatem cum præscientia, quo vitur Anselmus; quia nimirum hoc ipsum præscit Deus, hominem libere, & absque necessitate facturum, quod faciet.

III. Huic vero mox etiam subiungit alterum, quod in ipsa præscientia includatur futurum rei; seu potius respectus ad rem futuram; quia scientia, inquit, non est nisi veritatis: ut proinde præscientia diuina nullam antecedentem, sed solam consequentem necessitatem inferat. Vbi hæc inter alia habet. Quare cum dico, quia si præscit aliquid, necesse est illud esse futurum, idem est, ac si dicam, si erit, ex necessitate erit: sed hæc necessitas non cogit, nec prohibet aliquid esse, aut non esse. Ideo enim, quia ponuntur res esse, dicuntur ex necessitate esse, aut quia ponuntur non esse, affirmantur non esse ex necessitate: non quia necessitas cogat, aut prohibeat rem esse, aut non esse. Et infra: necessitate ergo omne futurum, futurum est; & cum futurum dicitur de futuro, si est futurum, futurum est, sed necessitate sequenti, quæ nihil esse cogit. &c. Id quod exemplo futuræ seditionis demonstrat; & mox subiungit. Aliquando vero est, ut res sit ex necessitate, quæ dicitur futura: ut si dico, cras esse futurum ortum solis, & seditio quidem, quæ non erit ex necessitate, sola sequenti necessitate futura asseritur, quia futura de futura dicitur; si enim cras futura est, necessitate futura est. Ortus vero solis duabus necessitatibus futurus intelligitur: scilicet & præcedenti, quæ facit id esse: ideo enim erit, quia necesse est ut sit, sequenti, quæ nihil cogit esse; quoniam idcirco necessitate futurus est, quia futurus est.

IV. Rursum reconciliando libertatem humanam, cum deceptâ diuinæ voluntatis, ita rationatur, & loquitur Anselmus: Quoniam enim,

quod DEVS vult, non potest non esse, cum vult hominis voluntatem nulla cogi vel prohiberi necessitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult. Et infra: Verum est, quia si vult homo peccare, necesse est eum peccare, sed ea necessitate, quam supra dixi nihil cogere, vel prohibere.

V. Denique sub finem docet, an scientia siue præscientia DEI sit rebus cognitis prior an posterior. Restat nunc, inquit, ut consideremus, cum DEVS omnia præscire, siue scire dicatur, utrum eius scientia sit à rebus, aut res habeat esse ab eius scientia. Et mox reiiciens priorem partem quaerit, ait: Nam si DEVS à rebus habet scientiam, sequitur quod illa prius sint, quam eius scientia; & sic à DEO non sint, à quo nequeunt esse, nisi per eius scientiam. Quia vero ex alterâ parte sequi videbatur difficultas, quomodo Deus suâ scientiâ, siue præscientia res futuras causans non sit causa vel author malorum, ideo ad illud respondet, usque ad finem illius tituli, siue capituli.

VI. In sequenti vero titulo seu capite eiusdem opusculi, de concordia præscientiæ, speciatim agit de concordia prædestinationis cum libero arbitrio, ubi eam summam his verbis exponit: Pariter igitur, quamuis necesse sit fieri, quæ præsciuntur, & quæ prædestinantur; quædam tamen præscita & prædestinata non eueniunt ex necessitate, quæ præcedit rem, & facit; sed ea, quæ eam sequitur, sicut supra diximus: Non enim ea DEVS, quamuis prædestinat, facit voluntatem cogendo, & voluntati resistendo, sed in sua illa potestate dimittendo. Atque hæc sunt, quæ ad præsens institutum docet, & asserit Anselmus.

Ex quibus omnibus colligitur; non solum principium illud, quod authores oppositæ sententiæ obijciunt, nimirum necessitatem omnem, quæ oritur ex quacunque conditione antecedente liberam voluntatis determinationem, impedire libertatem, nusquam expresse apud Sanctum Anselmum reperiri; sed nec ex verbis eius colligi posse; nec omnino esse ex mente ipsius Anselmi. Primò. Quia Anselmus in conciliatione præscientiæ & prædestinationis diuinæ cum libero arbitrio, nusquam eo vitur. Adhibet enim quidem nonnullam exemplum, in quibus necessitas oritur solum ex conditione subsequenti, aut etiam comitante liberam arbitrii determinationem; ut est illa, quæ oritur ex prædictione, seu fide vera rei futura: sed nusquam dicit, hæc esse adæquatam rationem necessitatis consequentis, prout antecedenti opponitur; cum utraq; adæquatè spectatam, longe aliter definiat, ut dicemus.

Secundò. Tota conciliatio præscientiæ & prædestinationis, iuxta Anselmum, in his tribus tribus consistit capitibus. Primum est. Quia DEVS hoc ipsum præuidet, & vult, seu prædestinat; hominem liberè operaturum: Ergo præscientiæ, & prædestinationis infallibilitas non tollit, sed ponit libertatem in operando; ut constat ex ijs, quæ ex ipso numero primo & quarto retulimus; eodemque modo de hæc re philosophantur sanctus Augustinus lib. I. ciuit. cap. 9.

& lib. 3. de lib. arbit. cap. 4. Sanctus Thomas 1. p. quæst. 22. articulo 4. & quæst. 23. articulo 6. & 7. & communiter Scholastici veteres, vt superius dictum.

Secundus modus conciliationis, est. Quia ipsa præscientia includitur respectus ad rem futuram; non quia iuxta Anselmum res prius ratione sit futura, quam præsciatur futura; hoc enim aperte repugnat ijs, quæ ex ipso retulimus numero 5. sed quia, vt ipsemet disertè se explicat supra numer. 3. scientia non est nisi veritatis. Quem ipsum planum modum conciliandi præscientiam cum libertate arbitrij, tradit, & ex Anselmo confirmat Gregorius de Valentia quæst. 14. punct. 5. ratione 3. nimirum eam ideo non pugnare cum libertate; quia est connexa cum ipsa operatione nostra futura, quæ est in nostra potestate, per respectum siue habitudinem illam, quam præscientia habet ad eum effectum, veluti obiectum. Vbi itidem cum Anselmo supponit, præscientiam esse causam obiecti præsciti, adeoque priorem ipso obiecto præcognito; & tamen nihilominus, quia respectum includit ad effectum præscitum, veluti ad obiectum, per se nihil obfata libertati effectus præcogniti.

Tertius denique modus conciliandi est, quia nec præscientia, nec prædestinatio adfert ullam necessitatem, cogendo voluntatem, aut ei resistendo, sed in sua eam potestate dimittendo, vt patet ex his quæ retulimus numero 2. & 6. Vbi rursum vides, nihil ad institutum ac mentem Anselmi facere principium illud, quod obijcitur.

27 Tertio proinde tantum abest, vt principium illud sit ad mentem Anselmi, vt ei potius aperte aduersetur: Nam, vt constat ex ijs, quæ retulimus ex ipso numero 5. Anselmus sentit, præscientiam diuinam esse causam rei seu effectus præsciti, adeoque eodem effectum esse priorem, & simul tamen aperte fatetur, præscientiam diuinam falli non posse, adeoque eam positam infallibiliter ac necessario sequi effectum præscitum, salua interim libertate, vt patet ex verbis relatis numero 3. Sentit ergo ipse, non omnem necessitatem, quæ oritur ex conditione, vel causa antecedente liberam determinationem voluntatis, pugnare cum libertate.

Quarto ipsa descriptio necessitatis antecedentis, & consequentis, quam in varijs locis superius relatis tradit Anselmus, satis hoc etiam comprobatur. Si enim omnia, quibus Anselmus vtramque necessitatem describit & explicat, conferantur, hæc efficitur descriptio: *Est necessitas præcedens, quæ causa est, vt sit res, vt ait numero 1. siue vt inferius ibidem ait, Quæ facit rem esse; seu vt ipse sæpius loquitur numero 1. 2. 3. 4. 6. quæ cogit aliquid esse, vel non esse: quando nimirum, vt idem loquitur numero 1. & 3. de ortu solis; ideo reserit, quia necesse est, vt sit.* Quibus locis omnibus indicat Anselmus, ad necessitatem antecedentem, in effectibus causæ secundæ, requiri necessitatem causæ necessario operantis; seu quæ provenit à causa necessario operante. Quod etiam constat ex doctrina Sancti Thomæ quæstio. 19. articulo 8. vbi nul-

lum effectum agnoscat necessarium, mediante causa secunda productum, nisi ad quem Deus destinavit causam secundam necessariam: & per se notum videtur, effectum respectu nullius causæ necessarium dici posse, absolute loquendo, nisi causa ad eum necessario concurrat.

Necessitas autem sequens ab Anselmo varie describitur. 1. *Quam res facit; Quam tamen solum inadæquatam esse, inferius demonstrabitur.* 2. *Quæ nihil efficit;* nimirum quia non oritur à causa necessario operante, vt dictum. 3. *Quæ nihil cogit esse, aut non esse;* vt habetur numero 1. 2. & 3. vbi expresse ait, necessitatem sequentem esse, *Quæ nihil esse cogit.* Vbi vocabulum *Cogit*, vtique non accipit proprie pro violentia; quando nec vis proprie inferri potest voluntati; & absque eam necessitas absoluta in actu voluntatis esse potest, vt cernere est in amore Beatorum: sed accipit pro transeunte determinatione, ad vnam partem, adimentione facultatem oppositum, seu aliter operandi. Quod spectat etiam illud, cum liberam esse voluntatem docet, quæ non cogitur aut prohibetur, hoc est, efficaciter ac interna vi non impeditur, vt aliquid faciat, aut ne faciat, vt patet ex verbis eius numero 3. relatis.

Denique ita plane seipsum interpretatur ipsemet Anselmus verbis numero 6. relatis; vbi propterea ait, præscita à Deo & prædestinata non euenire necessitate antecedente, quia Deus ea, quæ prædestinat, non facit voluntatem cogendo, aut voluntati resistendo, sed in sua illa (legendum puto illam) potestate dimittendo: quæ ratio nulla esset, si antecedentem necessitatem, intellexisset omnem illam, quæ ex causa, aut conditione antecedente liberam determinationem oritur.

Nec obstant verba *Antecedentis, & sequentis*, seu *consequentis* necessitatis: quasi his ipsis verbis significetur necessitas quæ oritur ex aliquo quod antecedit, vel consequitur rem, aut voluntatem: esto enim hinc sumpta sit denominatio; alia tamen est vis & significatio genuina vocum: neque nouum est, vim & significationem nominum quandoque latius patere, aliquando etiam angustiore esse, quam sit etymon nominis, seu illud, à quo nomen desumptum est. Quod ex eo etiam evidens est: nam Anselmus nusquam nominat his locis necessitatem *comitantem*; quæ nimirum oritur ex aliquo, neque antecedente, neque consequente rem, aut liberam voluntatis determinationem, sed *comitante*; quæque proinde nec proprie sequitur rem, neque rem antecedit; cum tamen, iuxta Anselmi diuisionem, eam sub necessitate sequente comprehendi, omnes consentiant. Ex quibus etiam patet, illam descriptionem necessitatis consequentis (sub qua etiam comitantem comprehendi diximus) relatum numero 1. quod sit ea, *quam res facit*, tamen quidem ad institutum Anselmi eo loco sufficeret, absolute tamen, ac re ipsa non esse integram, & vndiquaque perfectam; sed supplendam esse ex alijs Anselmi dictis & locis, vt nos fecimus. Atque hæc de S. Anselmo satis. Quæ insuper etiam confirmantur ex eo, quod S. Thomas, omisso tamen Anselmi no-

mine, idem profus argumentū proponit, eodemque modo dissolvit. i. p. q. 19. a. 8. ubi in argumēto tertio ita objicit: *Illud quod habet necessitatem ex priori, est necessarium absolute; sicut animal mori est necessarium: quia est ex contrariis compositum: sed res creatæ à Deo comparantur ad voluntatem divinam, sicut ad aliquid prius, à quo habent necessitatem; cum hæc conditionalis sit vera: si Deus aliquid vult, illud est: omnis autem conditionalis vera, est necessaria: sequitur ergo, quod omne quod Deus vult, sit necessarium absolute.*

Ad quod ita respondet S. Thomas: *Dicendum, quod posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum, unde & ea, quæ sunt à voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem vult Deus ea habere; scilicet vel absolutam vel conditionalitam tantum; & sic non omnia sunt necessaria absolute. Vbi expressè concedit S. Thomas, quod in minori argumēti propositione objiciebatur, omnes res creatæ, adeoq; etiam operationes liberas, comparari ad voluntatem divinam, tanquam ad aliquid prius; & nihilominus tamen negat, absolute necessaria esse omnia; non ob aliam causam, quia nihilominus Deus potest velle & facere, ut sint absolute libera, non necessaria, &c.*

29 Sed neque Waldensis, in eodem argumēto obiectus, nostræ sententiæ adversatur. Solū enim hæc tria docet. I. refert & approbat duplex genus necessitatis ex Anselmo; quorum vnum impediatur libertatem; alterum non item. II. damnat tanquam periculosam quorundam Doctorum sui temporis doctrinam, qui dicebant, non omnem necessitatem antecedentem impedire libertatem; nusquam autem dicit, necessitatem antecedentem esse, omnē illam, quæ oritur ex aliquo antecedente rem, aut liberā voluntatis determinationē; sed eā ita describit, quod sit illa, *secundū quā voluntas necessario agit, nec potest aliter agere, etiamsi veller; seu ut inferius ait, quæ cogit libertate.* Et tandē cōcludit, propterea nec præficientiā nec voluntatē Dei impedire voluntatē, quia per illam voluntas non limitatur, inquit; hoc est, non ita transeuntur determinatur, quo minus possit, & nō possit hoc facere, quod proponit. III. Reijcit etiā ex S. Augustino lib. 5. de civit. c. 10. in operibus liberis, necessitatem ab extrinsecō; admittit aliam, quæ est, inquit, *intra potestatem nostrā, quæ libertatem non tollit, sed supponit.*

30 Intelligit autē per necessitatem extrinsecā, non quæ voluntatem ipsam interius nō afficiat; sed quæ ab aliquo extrinsecō ita oritur, ut voluntas ab eo ipso non à seipsa intrinsecē determinetur: quomodo fato & astrorū influxu olim Stoici omnia necessitari dicebāt; cōtra quos ibi disputat S. Augustin⁹. Quo etiā sensu dici solet, aliquē necessariō cursurū, si solo oriente (atq; suo nimirū influxu ad hoc ipsum determinante) necessariō deberet currere: qualis tamen necessitas in nostro proposito minimē cernitur; cum ab extrinsecā illa præfinitione per se voluntas nostra minimē afficiatur: nec eius connaturalis agendi modus vllō modo immutetur: sine quo impossibile est, ut ab extrinsecō voluntas nostra absolute & verē necessitetur: ut plane etiā falsum sit, quod nonnulli oppositæ sententiæ authores dicunt, eiusmodi præfinitione voluntati non imponi quidem necessitatem intrinsecam,

sed extrinsecam: loquendo de vera, & absolute necessitate; siquidem libertas, cum sit aliquid intrinsecum homini, impossibile est, ut tollatur, quamdiu voluntas intrinsecē libera est, & non necessitata.

Ex quibus omnibus satis nunc patet responsio, ad fundamentum oppositæ sententiæ initio relatum. Etenim ommissa responsione quadam intelligibili ipsius Caietani, qua vitur quæst. 22. a. 4. quam bene refellunt Gregorius de Valentia, Bannes, Vasquez, & alij: ommissa etiam quorundam & veterum Scholasticorum (ut ex Waldensium retulimus) & recentiorum sententiā, qui dicunt, non omnem necessitatem antecedentem tollere libertatem; Respondeo, negando minorem. Ad probationem dico non bene ex Waldensium, & Anselmo, alijsq; veteribus Scholasticis definiti necessitatem antecedentē, ut hæctenus demonstratū est. Atque adhuc modum etiā Suarez l. 1. de auxili. c. 16. a. n. 12. & l. 3. de auxili. c. 19. a. n. 16. Anselmum remq; hanc totam explicat.

Qui tamen utroque hoc loco etiam aliam solutionē adhibet, nimirū, suppositionē antecedentē quæ tollit libertatē, talem esse debere, ut non includat respectum ad aliam suppositionē consequentem, quam virtute includat, & in qua nitatur aliquo modo, saltem quantum ad hoc, ut ipsa exhiberi possit, alioqui illa suppositio iam non est omnino antecedens, & ille respectus, quem habet ad consequentem, satis est ut non tollat libertatem, ut sit in proposito. Nam licet Deus decretum eiusmodi prædefiniens habeat, antequam videat cooperationem nostram; necessario tamen supponit scientiā conditionalitam illius, sine qua, ut dictum, non posset Deus habere illud decretum: quo fit ut suppositio illa antecedens fundetur in suppositione consequente, & illam virtute includat. Ita sane Suarez. Quo fere modo etiam Gregorius de Valentia q. 23. p. 4. §. 6. ait necessitatem actus ex aliqua tali hypothesi, quæ neque est ipse actus, neque includit in se certum aliquem respectū ad exercitium eius, esse necessitatem simpliciter: tamen mox inferius addat, ad libertatem non sufficere respectum solius scientiæ mediæ: quæ qua ratione inter se coherereat, non est opus hic fufius discutere: sufficit enim prior responsio.

31 Ad Damascenū, superius etiam obiectum, quod attinet, cū negare videretur, ea quæ sunt in potestate nostra, à Deo prædefiniri; necesse est, eū ab omnib⁹ vel cōmode explicari, vel reijci: cum oppositū planē constet ex dub. præced. assert. i. Inter varias autem explicationes, placet mihi illa, quam superius ex S. Thoma i. p. q. 23. a. 1. ad 1. retulimus, & communiter sequuntur Thomistæ; Damascenū solum excludere prædefinitionem illā, quæ imponit necessitatem, qualis in reb⁹ naturalib⁹ cernitur, quæ in nostra potestate nullo modo sunt positæ. Quod cōfirmari potest ex nomine græcō, quo vitur, nimirum *ἀπορίστος*, & *ἀερόλητος*; quod non solum interiorem Dei prædefinitionem, sed etiam determinationem extrinsecam, & transeuntem significat; sicut etiam S. Thomas lo. cit. eum locum sub nomine *prædeterminationis* refert: aut si inter virtutē & vitium, de quibus ibi loquitur Damascen⁹, volumus discrimen facere, ut ipse in subiuncta ratione facit, dicere debem⁹, Deū opus malū, ex mente

Damasceni, ideo non præfinire, quia ex seipso, atque ante determinationem liberam nostræ voluntatis non vult malum. Quo spectat ratio illa Anselmi; *neq. enim vitium admittere vult*: opus autem bonum non prædefinire, vel prædeterminare; nimirum prædefinitione necessitante, ac re ipsa determinante ad vnum, quia *virtuti vim non affert*, vt ipse ait. Et consonat hæc explicatio verbis illis Damasceni superius relatis, cum ait citat. lib. 2. de fide cap. vlt. *Quoniam diuina præscienti iustitiam opus est præfinitio*, seu potius prædeterminatio: vbi nomine operis, videtur externum & transeuntem. Dei effectum significare, ab internâ Dei iustitiae seu ordinatione profectum. Eundem sensum habent illa verba, prout à Vasquio disp. 99. cap. 6. numero 39. referuntur: *Quocirca diuina iustitia, cum præscientia coniuncta, præfinitionem* (hoc est, determinationem transeuntem) *efficit*. Et mox subiungit: *Nam præscientia* (siue per præscientiam suam) *iam prælegit omnia DEVS, secundum bonitatem, & iustitiam suam*. Vbi vides, intrinsecam Dei præfinitionem in liberis actibus à Damasceno non negari, sed solam prædeterminationem transeuntem, ac necessitantem: vt proinde rectius locus ille vertatur, adhibito nomine, *prædeterminationis*, quam *præfinitionis*, vt dictum.

Et confirmatur denique assertio, & tota hæc doctrina, quâ pro eius defensione hæcenus attu-

limus: quia communis illa & recepta ex Almaino 1. Moral. c. 2. cause libera definitio, quod videlicet omnibus requisitis ad agendum positis, potest velle, & non velle, agere & non agere, etiam iuxta nostram sententiam, libero arbitrio, non obstante diuina eiusmodi prædefinitione, planissime conuenit: non solû quia prædefinitio ad agendum ex parte causæ secundæ prærequisita non est; sed etiam quia illa posita intrinsecè, ac in sensu diuino nihilominus arbitrium creatum æquè potest non agere, ac agere; etsi futurum nunquam sit, vt non agat; cum eâ posita infallibiliter agat. Quo fit, vt omnis, quæ ex præfinitione oritur, necessitas, solû sit *consequens*, nõ antecedens; *consequens*, non cõsequens; *hypothetica*, non absoluta; in sensu *composito*, non diuino; *infallibilitati*, non physica, seu coactionis, seu naturæ. Consentit his scriptura, dum indicat, Deum plane antecedenter posse quolibet inclinare humana corda, etiam saluâ libertate. Prouerb. 21. v. 1. *Sicut diuisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; & quocunq. voluerit, inclinabit illud*. Et in eundem sensum S. Augustinus lib. de corrept. & grat. c. 14. *Deus sine dubio habet humanorum cordium, quo placet, inclinandum, Omnipotentissimam potestatem*. Plura de hac materia disp. seq. q. 1. dub. 5. & quæst. 6. dub. 3. & q. 7. dub. 5. In præfiniturum hæc, quæ diximus de præfiniturum difficultate, & tota hac quæstione sufficiant.

QVÆSTIO XI.

De Potentia DEI.

S. Thomas 1. p. q. 25. aa. 6.

Interponit quidem S. Thomas post quæstionem 19. de voluntate Dei, tractationem de prouidentia & prædestinatione Diuina; sed quia res hæc propriam disputationem exigit, nos continuando attributa Diuina, quæ ad operationem Dei pertinent, post tractationem de scientia & voluntate Dei, subiungimus hanc quæstionem de potentia Dei; quam absoluemus quinq. dubitationibus. I. An sit in Deo, aliqua potentia operatiua ad extra; & quisnam in genere sit modus seu ratio concursus Diuini, quo vna cum causis secundis operatur ad extra. II. Sit ne potentia Dei operatiua ad extra formaliter ipse intellectus & voluntas Dei: an potius perfectio ratione ab vtrâq. distincta. III. An Diuina potentia sit infinita & vera Omnipotentia: & quodnam proprie sit obiectum potentia Diuina. IV. Possit ne Deus facere plura ac meliora, quam fecerit, aut facturum sit, etiam in infinitum. V. An vti ad operationes transeuntes, ita etiam ad immanentes, detur in Deo potentia actiua, ab illis ipsi operationibus immanentibus ratione distincta.

DVBIVM I.

An sit in Deo aliqua potentia operatiua ad extra; & quisnam in genere sit modus seu ratio concursus Diuini, quo vna cum causis secundis operatur ad extra.

S. Thom. 1. p. q. 25. a. 1.

Non est hoc loco quæstio de potentia passiuâ, quam constat in Deo non esse; cum in eo nulla sit compositio, nec imperfectio; siquid est ens vndiqueque simplex, perfectum & infinitum, actusque purus, vt superius q. 1. 2. & seqq. diximus, sed

quæstio est de potentia actiua, non quidè hoc loco, ad actiones immanentes: etsi de hac, quasi ex occasione non nihil acturi simus, dub. 5. sed de potentia actiua transeunte; quæ videlicet terminatur ad operationes extra Deum positas; siue & sint operationes positivæ; siue quasi negatiuæ, aut priuatiuæ; seu potius subtractiones & suspensiones Diuinæ actionis.

Quo posito, de fide certum est primò, esse in Deo potentia operatiua ad extra: id quod ex scriptura alijsq; fidei principijs, satis constat, ex quæstione præced. vbi probauimus Deum voluntate agere, potissimum etiam ad extra: quando *omnia quæcumq; voluit Dominus fecit (& facit) in celo & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Psal. 134 v. 6.*

Secundo